

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÈS D'EN
NAUT

SOMARI

1. Grèva de la fam
2. A.G. de Parlarem en Vivarès
3. A.G. suita
Cafè Oc
Los mots croisats dau Gui
4. Una escondalha
5. Una escondalha (suïta)
Per Rire :
 - Un divòrci tardièr
 - Lo pingoinResponsas daus mots croisats
6. Conte : las chiauras coneissan lo chamin.
Ven de sortir : Mémoire du plateau ardéchois, CD + DVD
7. Lo beure e lo minjar : BABÀ au RÒM A LAS FRESAS
8. Aiku d'encuei
Coneissètz Tòrna-Prima ?

LO GRINHON

es la gazeta de l'associacion occitana
PARLAREM EN VIVARÈS
D'ès Anonai. Es mandat a tots los aderents.

Per lo recèure, mandar
12 € per una persona
15€ per un coble a :

LO GRINHON (G. Betton)
La petita Comba
27 rua Marcel Bruyère
07100 ANONAI

Faire lo chec a l'òrdre de PARLAREM EN
VIVARÈS.

Las adesions partan dau n° de Prima
e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

N°85 Prima de 2015

Grèva de la fam

Au moment d'achabar lo Grinhon, la novèla nos arriva : David Grosclaude, conselhièr regionau a la Region Aquitània, en charja de la question occitana, es en grèva de la fam.

Sa declaracion es simpla e ben clara : ditz que n'i a pro d'èsser mesprisats coma o siem.

Veiquià mai de dos ans que travaïha a la creacion d'un ofici public de la linga occitana (OPLO). L'idèia a fait son chamin, de deliberacions son presas dins las Regions Aquitània e Meijorn Pirenèus. E a l'unanimitat ! Aquel project necessita encara la publicacion d'un decret au Jornau Oficiau, qu'es aquí que i a blocatge, qu'es lo grand silenci de París, las Regions poïon votar tant que vòlon...

Aqueste còp n'i a pro ! Jamai ren capita per las lingas regionalas. De promessas se ne'n manca pas, de comissions qu'an brojat, fait de proposicions, n'i a en quantitat, mas de resultats jamai. Mai qu'aquò, dins los collègis i aviá pas de grandas possibilitats, mas èra possible, daube la volontat d'un ensenheire, de començar un ensenhament opcional de la linga. La refòrma daus collègis sarra aquela possibilitat. De tots los latz, l'Estat Francés, marca son mespres per las lingas de França.

Une nouvelle de dernière minute, David Grosclaude, conseiller régional d'Aquitaine est en grève de la faim. Sa déclaration est simple, claire : il dit qu'il y en a assez d'être méprisés comme nous le sommes. Voilà plus de deux ans qu'il travaille à la création d'un office public de la langue occitane. Des délibérations des Régions sont acquises et à l'unanimité ! Nécessaire est maintenant la publication d'un décret au J.O. et là, blocage, silence à Paris, les régions peuvent bien voter... Cette fois il y en a assez ! Rien n'aboutit jamais pour les langues régionales. Des promesses à foison, des commissions ont réfléchi, fait des propositions... jamais de résultats. Dans les collèges, le peu de possibilités existant sera condamné par la réforme. De tous côtés l'Etat Français manifeste son mépris pour les langues de France.

Pour soutenir D.G. signer la pétition sur internet Lo R.

An participat au Grinhon 85 : Monica Besset, Gui Le-grand, Marc Noalha, Lo Revessin, Patric Cròs, Luceta Rochier, Gerard Betton

A.G. de Parlarem en Vivarés

Parlarem en Vivarés aguèt son A.G. lo 18 avril de 2015. Lo president presentèt lo rapòrt d'activitat.

En mai de la viá normala de l'associacion, CA e bureus, l'an es marcat de moments importants coma las jornaas occitanas dau mes de novembre. D'aqueste an èran consacraas a Mistral e Jaurés, 1914-2014, centenari de lhur mòrt. La dictaa occitana dau 24 janvier, ès Anonai, fuguèt mai un moment fòrt.

Los cors de linga son d'accions importantas de l'an. Menats, organizats e realizats per de membres de Parlarem n'i a ès Anonai, Sant Victor, Arras sus Ròsne e Tornon daube l'Universitat Populara Vivarés (H)Ermitatge (UPVH).

- Per Anonai, Marc Noalha expliquèt : « avem essayat de chamjar tant se pet, volièm faire un cors per los debutants e un per los confirmats. Avem pas agut pro de monde per lo promèir, s'es doncas pas fait. Per lo segond, siem eüra aculhits dins los novèus locaux daus Centres sociaus. I a mas un cors per mes... Faudriá organizar d'estagis per quelos que pòion pas venir regularament. »

- Per Sant Victor qu'es lo Jean Dodet que se'n ocupa, n'avem de bons ressons.

- Per Arras s'agís d'una colaboracion daube l'ASPECT d'Arras, associacion que s'ocupa de cultura e de patrimòni. Los cors son assurats per Gerard Betton, los jòus de vespre tots los quinze jorns (una moiena de 14-15 participants)

- Per Tornon, en 2013-2014, l'UPVH demandèt a Gerard Betton d'organizar una activitat alentorn de la lenga. Fuguèt represa per la segonda annaa en 2014-2015. Coma l'an d'avans, i aguèt una conferéncia per començar l'an, una dotzena de cors de lenga, una velha entre los participants e un espectacle per achabar (per lo promèir an, en 2014, Marc e Ugueta chantèran dins una sala onte mai de 180 personas s'èran arrossaas ès Lemps, en 2015 lo teatre de Tornon aculhiguèt la tropa dau Puei que presentèt « La Republiconeta... » qu'avem dejà presentaa ès Anonai). Los cors fuguèran assurats d'aqueste an per Gerard Betton, Marc Noalha e Denis Capian.

Fuguèt mai question dau Grinhon que seu son chamin reglat per las sasons.

E mai de la corala « Chantem », activitat importanta dins l'associacion. Monica ne'n parlèt.

Puei lo president parlèt d'autres activitats onte Parlarem es representat :

- Entretens dau Terraire es Sant Farcian, los 10 e 11 d'octòbre. D'aqueste an se faràn los 11 e 12 de setembre es Vaudavent. Se parla de rendre omatge en Marie Mourier. Vos tendrem au fiau.

- Estivada d'es Rodés, daube un estandi de PeV.

- Intervencion, dins lo quadre de l'accion Soprano de la Region Ròsne-Alpas, au liceu Sant Danís. Encara de cors : una informacion sus l'occitan per los escolans de segonda dau liceu.

Venguèt puei lo temps daus projects :

- la reedicion (bilingua) dau liure de Marie Mourier. La reviraa es quasi 'chabaa, deuriam capitar d'aqueste an.
- Envisatjar mai l'edicion daus textes d'Auguste Chambouleyron.
- E encara las Jornaas occitanas 2015 a preparar. Los estagis que ne'n avem parlat totura...
- Produccion d'un filme sus l'occitan en Ardecha d'es nosautres.
- Lo viatge es Barja, en Itàlia, qu'èra tot prompte. « Aquí vòlo dire un franc gròs mercí en Arleta que zòs a tot organisat daube mestria », diguèt lo president.

Seguèt puei lo torn dau tresaurièr, Jean-Luc Fourel, de presentar sos comptes que demòran positius. Fuguèran aprovats a l'unanimitat. La despesa la mai importanta es per lo Grinhon : imprimaria e sustot los fraisses de la Pòsta per mandar lo jornal.

La discussion poguèt començar e continuèt puei autorn dau veire de l'amistat.

Cafè Òc

Rencontra dau Cafè Òc, lo 20 de març au restaurant dau Pont de la Bica

A seis oras dimi, una quarantena de personas se son retrovaas autorn d'una tabla per parlar...

Per parlar, questo vespre, de la gleisa romana d'es Veirinas. Remonta a 1120 e es classaa monument istoric despuei 1939.

En 1179, lo papa Alexandre III uniguèt Veirinas a l'abaiá de Sant Chaffre. Au meitan dau 17° segle, los Jesuites prenguèran possession de Macheville e Veirinas. Dau temps de la revolucion, Veirinas demorèt fidèla a la fe catolica romana. En 1636, Sant Regis visitèt la gleisa. Puei Veirinas tombèt a l'abandon.

Encuei, *l'Associacion daus Amics de Veirinas* se batan per preservar aquel edifici...

A vut oras, avem pres un bon repast, escotat de blagas, d'istòrias, de fablas, de contes e de chançons.

Au moment de nos quitar, la corala *Chantem* nos a dit au reveire daube :

"Anètz, bona nueit, tornarem un vespre per parlar..."

E qu'es bien sur, aurem una outra velhaa, l'an que ven... per parlar.

La Monica

Los Mots Croisats dau Gui :

A B C D E F G H

1								
2								
3				■				
4			■					
5				■				■
6						■		
7					■		■	
8		■						

1- Se fai davant lo careime. 2- Rotla dins la farina. 3- Charreira. Prince de Kiev. 4- Rite anglés. Reis d'Africa. 5- Pronom. Joinessa Rurala d'Ardecha. 6- Solida. Amaa de Zeus. 7- Ostau en cò de Potine. 8 - Separar o protejar.

A- Assura. B- Tots los ans. C- Republica d'Euròpa. Dins una benediccion dau Papa. D- Soda au labo. Bòria dau Meijorn. E- St Giron i es. F- Energia. Clòre au labo. G- Vila d'Ardecha dau nòrd. H- Dieu dau fogau. En Mesopotamia. (Solucion a la paja 5)

Una escondalha

Lo jardin es un monde que coneis bien lo jardinièr, son monde, qu'abita e fai viure. Sol ne'n coneis tots los caires, las possibilitats, los eveniments. E pasmens tots los ans l'istòria tòrnat començar, a chasque an un monde novèl s'inventarà après lo temps arreatat de l'ivern.

Faudrà neteiar, bessar, apromptar, nurrir la terra e puei samenar, organizar los rangs, decidir de l'òrdre dau monde, dau petit monde daus legumes.

Lo Julon n'èra pro content de son jardin, aquí èra son mèstre e poviá comandar. Era content, mas tot simplement. Jamai s'èra botat en tèsta qu'aviá aquí lo plus genti jardin dau país. Lhi semblava mèsme que de pertot existavan de terrens tant melhs cultivats, melhs presentats que lo sèu. Mas fasiá a sa tèsta. Per exemple laissava un gròs floquet d'erba au meitan de la pelosa ben tonduaa e qu'èra l'estonament per aqueles que passavan, que se demandavan de qué poviá ben servir aquel floquet tot solet. Aquò plasiá gaire a sa femna, la Marion, que ne'n fasiá lo repròchi. Mas, disiá Jules, qu'es un refugi, una escondalha per las petitas bèstias que se tròvan tot d'un còp au descubert après lo passatge de la tondusa. Aquí son en securitat e pòion faire lhur nis, se rencontrer a l'aise. Sa femna respondiá pas, mas trovava lo resultat bien laide !

De còps, pas pro sovent a son gost, la Marion veniá l'aidar, pas per samenar o faire las recòltas, mas per neteiar las alèias, talhar las branchas que despavavan, un pauc coma se veniá i faire lo menatge. Qu'èra pas qu'aguesse tant qu'aquò lo gost dau menatge, mas la Marion amava bien que las veiaas seguèssan ben alinhaas.

Per Jules, lo jardin èra l'imatge d'un monde que lo rassurava, l'aplicacion de sas idèias las plus claras. A la fin dau segle XX°, debut dau XXI°, lo monde s'èra empeitat dins un futur sombre, coma si de neulas acaçavan per de temps lo temps clar. Pollution, gaspilhates, depensas sens interes, monde d'illusion e de mercantis... e parlem pas encara de politica, semblava que l'avenir èra pas genti, benlèu que la terra corriá tot belament a sa perta. Au contrari, au jardin tot èra reciclat, ren se gaspilhava, lo compòst èra aquí per aquò. Monde de simplicitat, de frugalitat, de respect de la natura e de sos abitants.

Dins lo tas de fem que lhi aviá livrat son vesin lo païsan, Jules aviá trovat de ficelons blues que servon a estachar las bòtas de palha. Era maucontent per çò qu'aqueles ficelons purisson pas, ni dins lo fem, ni dins la tèrra, son de plastic. Pasmens Jules los reciclava e lhi avián servit d'estacha quand n'aviá besonh e los dos o tres que restavan èran demorats sus lo grilhatge qu'ensarra lo jardin, promptes a servir.

Aquel jorn èra venuaa, la Marion, per talhar dins lo floquet de l'an passat que, chau o dire, èra quasi un boissonèir d'aqueste an. De prunèiras sauvatjas avian possat dedins coma de petits arbres. E la Marion aviá pres la gròssa cisalha per copar le bois. Tot d'un còp s'envolèt un auselon e la Marion bramèt : "I a un nis ! ". Arrivèt en corrent, lo Julon, que marmotava : "Quand te diso qu'aquò es un refutge per las bèstias ! E as copat la branca onte i es lo nis ! "

Viste, essièran de tornar pingar en tèrra lo morcèl de bois e per melh lo faire tenir dreit i aviá los boissons que l'entornavan. Lo nis èra pas tombat e dedins i aviá d'èus. Julon faguèt una fòto e se'n anèt viste que si de còps l'ausèl voliá tornar venir ... Le veguèran plus sus lo moment e tot lo monde repreneguèt sas activitats. Jules e Marion devián partir dos o tres jorns.

Quand tornèran pensavan gaire a l'ausèl mas le veguèran de la fenèstra de la maison que fasiá d'anar venir entre le boissonèir e lo mur dau jardin.

Coma sufís que te'n anes per que l'èrba posse dos còps plus viste, Jules davalèt au jardin e comencèt l'inspeccion. Las tomatas qu'avián bien possat pendolavan un pauc. Son abituda per estachar las tomatas qu'èra de se servir d'estachas que fabricava en espanlan de vielhs morcèls de teissut. Un vielh linçòl usat qu'es franc comòde e quò te fai una estacha qu'abima pas la planta. Coma n'aviá plus dins sa pòcha e qu'èra preissat anèt querre los ficelons blues qu'aviá recatats l'autre jorn. Los trovèt pas e deupuguèt se contentar d'un vielh morcèl de rafià qu'èra gaire solide. « Savo ben que perdo de mai en mai la tèsta, se diguèt, mas sió bien seür de las aver pausaas aquí, aquelas estachaas blevas. »

Chaupuguèt encara binar, tirar d'erba, arrosar e quand tot seguèt a pauc pres en plaça, davant de se'n anar Jules pensèt au nis e voliá veire coma se'n èra ocupat l'ausèl. Profitèt d'un moment onte s'èra envolat per se despachar de faire una novèla fòto e rintrèt a la maison.

La Marion lhi demandèt de novèlas dau nis e chaupuguèt lhi mostrar la fòto. I aviá dos eus dins lo nis. Coma se rapelavan pas dau darrèir còp, anèran veire la promèira fòto, n'i aviá qu'un. L'ausèl aviá doncas prosperat e lo Jules èra tot content.

Passava d'una fòto a l'autra e quò lo galava. Qu'es aquí que s'aperceguèt que los dos nis èran pas franc la mèisma. Dins lo second veia de blue ! L'ausèl aviá consolidat son nis daube las ficèlas blevas dau Julon !

Lo Revessin

Per rire

Un divòrci tardièr

Lo Guste e la Melia an decidat de divorçar après setanta ans de mariatge. Coma se presentan davant lo jutge, lhor ditz :

- Coma se fai qu'o fasetz iura qu'avetz nonanta quatre e nonanta seis ans ?
- Nos povem pas plus suportar, diguèt lo Guste.
- E avetz esperat tant de temps per vos separar !
- Zo voliam ben faire Dempuei un brave moment, mas per pas contrariar los enfants, avem esperat que lo darrèir siese mòrt.

Lo Pingoin

Aquò se passa en vila. Un òme tròva un pingoin au meitan dau chamin. Avisa un policier :

- Ai trovat aquel pingoin. De que ne'n pòio faire ?
- Savo pas ieu... avetz mas lo menar au zòo !

Lo lendeman, lo policier tòrna rencontrer l'òme daube son pingoin.

- E ben, lhi fai, l'avetz pas menat au zòo ?
- Si, si, a bien aimat, encuei, anem au cinema.

(copiat e adaptat de « La Faraça » de mai 2015. Un grand mercé au jornau d'ès Vans)

Responsas daus mots croisats :

1- CARNAVAL. 2- ENFARINA. 3- RUA. IGOR. 4- TE. LEONS. 5- ILO. JRA. 6- FERMA. IO. 7- ISBA. 8- ISOLAR.

A- CERTIFIA. B- ANUELES. C- RFA. ORBI. D- NA. MAS. E- ARIEJA. F- VIGOR. CL. G- ANONAI. H - LARS. OUR.

Conte tirat dau còfre de Serai.

Las chiauras coneissan lo chamin

Lo Jules e la Melie èran de païsans a la retirada. Avián vendut o loiat lhors terras e gardat quauques lapins, de polas e tres chiauras.

Las chiauras, fau las larjar tots los jorns e corran de pertot, ès los vesins, dins los jardins... Alòrs lo Jules botèt una entrabla a la menaira e, tots los jorns, après la molzuá dau matin, larjava las chiauras que rintravan lo vespre per la darrèira molzuá.

Un jorn, lo Jules eissublèt de botar l'entrabla e, lo vespre, las chiauras tarjèran de rintrar.

Lo Jules e la Melie pensèran que lo lop las aviá minjaas. Mas tornèran... gentas, la borra brillhanta, las possas enòrmas que trainavan a bas. Aguèran lo doble de lait.

Lo lendeman e tots los jorns, larjèran las chiauras sens entrabla e, despuei, anavan vendre tomas e fromatges a la vila.

Mas Jules voliá saver onte 'navan quelas chiauras. Alòrs diguèt a la Melie : "Vau las accompagner."

Lo Jules seguèt las chiauras dins la montanha per de chamins peirós. Quò montava e quò durava. Puei traversèt un tunele que ne'n veia pas lo som. De peiras tombavan. Avançava totjorn –èra coratjós, lo Jules, aviá fait la guerra !- continuava. Puei veguèt la lumiera dau solelh. Las chiauras lo menavan, coneissián bien lo chamin. Traversèran un petit vilatge, de gentas filhas venguèran li parlar, li faire d'avanças mas ielo pensava a la Melie que l'esperava. E las chiauras avançavan, lhors faliá tenir pè.

Enfin, arrivèt dins un jardin plens de flors, d'erba verda e nauta, d'arbres de totas sòrtas : pomeirs, pereirs, pruneirs, ceriseirs, bananeirs, orangeirs... E tot garnits de fruts. Lo Jules ne'n creiá pas sos uelhs. Se dessièt dau temps que las chiauras devoravan la bona erba mai nauta que ielas. Puei s'assetèt e pensèt a la Melie. Sus un papier metèt quauques mots e estachèt son messatge au colier de la menaira. Lo vespre, las chiauras tornèran mas pas lo Jules.

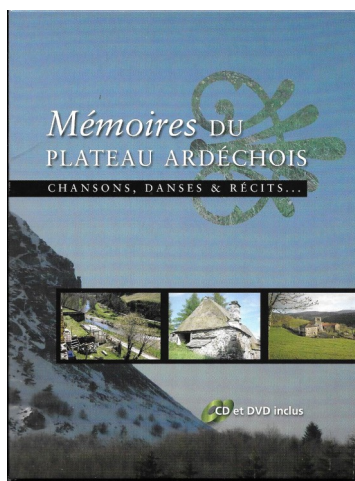
E tots los jorns la Melie se disiá que lo Jules èra mòrt en chamin. Einoiaa, guechiá, decidèt de vendre sa maison e de 'nar viure a la vila. Vendèt polas, lapins e chiauras au bocheir.

Quante lo bocheir venguèt la païar –aviá tuat e vendut las bèstias- li rendèt lo colier e li faguèt veire lo papier que l'i èra acrochat. La Melie deschifrèt : "Melie, siau au Paradís.

Veni me retrovar. Qu'es pas defecile : te fau seure las chiauras."

E veiquià coma avem perdut lo chamin dau Paradís.

La Monica

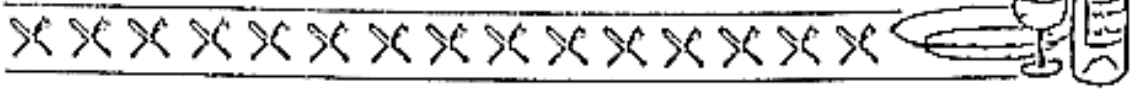
Ven de sortir

De 2012 à 2014 une série d'enquêtes sur le plateau ardéchois a permis de recueillir de nombreux témoignages de la mémoire orale : chansons en français et en occitan, danses, récits...

Le meilleur et le plus représentatif de ces collectes, enregistrées ou filmées est restitué ici sur un CD et un DVD. Ce travail a été réalisé sous la direction de Patrick Mazellier.

En occitan, avem escotat :

Lo mes de mai, los tres dalhaires, lo rat, Que fases-tu Pierre, Venetz aici joinessa, Teisson, Mas braias, Lo turlututu, Lo pastre vièlh, A qui'n d'aquela planeta...

BABÀ au RÒM A LAS FRESAS

Par Lucette Rouchier

Per 6 a 8 personas :

- 100 gramas de sucre
- 100 gramas de farina
- 2 uòus
- 2 culhièraas a sopa de lait
- ½ paqueton de levura.

. Mesclar los uòus entièrs daube lo sucre.

. Ajotar lo lait, puèi la farina mesclaa daube la levura e versar sul pic dins un mole en corona ben burred.

. Far cuire dins lo forn a 175° durant 30 a 35 minutas.

Dau temps que cuèit preparar un siròp :

« Dins une pichòta casseiròla, far bolhir 8 culhièraas a sopa d'aiga daube 15 morcèus de sucre (75 gr.). Quand lo sucre es ben fondut, garar dau fuòc e ajotar 8 culhièraas a sopa de ròm ».

. Tirar lo gatèu dau forn, desmotlar e trempar daube lo siròp :

. Laisser refresir. Botar puèi dins lo pertús dau gatèu ½ litre de crèma pastissiera vanilhaa o de crèma foetaa (*Chantilly*) e garnir a vòstra guisa daube de frèsas.

N.B. « *L'abus d'alcool est dangereux pour la santé* »

Aikú D'encuei

Sens brut espera
E puei un pauc espera
Òme a l'espera

La murga minja
La mirmanda e moda
Mialèt lo miron

Borras sus los suc
Aurrisse de la plèv
Quò vai barontar

Vès sus la branca
La coa roja que dança
Qu'es un eschiròl

Estiala tombaa
Lumet lusedt dins la nueit
Una luseta

Pingats sus un pau
Revessin, rapetaret
Se creian de reis

Brut dins lo brusc
Abelhas que bolican
Un griuale s'adús

Per pesseleras
Picotant d'aicí d'ailai
Son de passeràs

Fruts de la prima
De rotge sus las bochas
Maïossas moiras

Bola de piaus neirs
E de suc dins los plantons
Putan de darbon

Coneissètz Tòrna-Prima ?

Qu'es un de quelos farfadets que trabalhan per lo Dieu de la prima. Quelis vielhs Dieu, de las sasons, de las fonts, daus arbres... son encara bien vius d'assurat, de bada que degun se'n rapele encuei.

Lo Dieu de la prima a tot una còla de farfadets que fan espelir las flors, los borrihons sus la vinha o los persièrs, que bòtan de verd sus l'èrba daus prats e de sang viu dins los còrs daus òmes. E lo trabalh de Tòrna-Prima es de venir sus tèrra la nueit dau mai.

La nueit dau mai los òmes chantan lo mai, los joines passan dins los vilatges per cantar la prima torna, lo petit vent folharet e la viá que grelha de pertot. E questa nueit Tòrna-Prima ven auvir si los òmes chantan bien, chantan fòrt.

Si quò vai, se'n va dire au Dieu de la prima que tot va bien, que los òmes an bien chantat lo mai e que la tèrra vira dau bon biais. E los borrihons pòian contunhar d'espelir, las flors de grelhar e lo solelh de chaufar la tèrra.

Se ditz qu'un còp, i a ben de temps, los òmes avián pas volgut cantar lo mai, avián la chuela, èran tròp guechits, se disián. E lo Dieu de la prima te lhor mandèt quauquas nueits de ja-laas, de giure e de nèu que las flors tornèran sos tèrra, los borrihons fuguèran tots rostits per lo freid e los òmes fuguèran ben malaüros quel an d'aquí.

Doncas si volètz que Torna-Prima sièse content e qu'ane dire au Dieu de la prima que la tèrra vira dau bon biais, eissublètz pas de bien cantar lo mai.

Patric Cròs